

vou prázdnotu a základní apologetickou funkci.

Nejcennější částí sborníku, o níž informovat bez uvedení rozsáhlého faktografického materiálu, o němž je opřena, nemá ovšem smysl, jsou studie z oblasti konkrétních sociálních průzkumů. Pliner v práci o zvyšování kulturně-technické úrovně dělnické třídy zobecňuje rozsáhlý výzkumný materiál z leningradských závodů a na něm zdůvodňuje nutnost zvýšení úrovně práce na studovaném úseku. Pliner m. j. uvádí, jak při plnění tohoto úkolu pomáhají pracovníci ekonomické fakulty Leningradské university. Studie Šargorodského je věnována problematice zločinnosti a trestnosti, zejména rozboru příčin a profylaxe těchto negativních sociálních jevů. Šargorodského jistě vcelku záslužná práce však trpí disproporcí mezi materiálově bohatou částí o problematice trestnosti kapitalistických států a jistou proklamativností a místy malou konkrétností úvah o příčinách trestnosti v socialistickém zřízení, ačkoliv právě v těchto úvahách mělo být těžiště studie. Je přirozené, že sama fakta nejsou teoretickým všelékem, na druhé straně však bez dosti rozsáhlého faktografického materiálu jsou i možná zobecnění buď málo průkazná nebo jsou jen opakováním věcí vcelku známých. Tak vyznívá i Šargorodského práce, která vlastně jen opakuje to, co bylo precizně řečeno ve sjezdových referátech XXII. sjezdu nebo v Šelepinově referátu na XXI. sjezdu.

Kromě informativní studie Č a g i n o v y

o IV. mezinárodním sociologickém kongresu je ve sborníku uveřejněná práce L. G. Charčeva, který publikoval na stránkách sovětských odborných časopisů několik studií o problematice rodiny a manželství. Charčev v rozsáhlé a metodologicky závažné práci *Manželství a rodina jako vědecký sociologický problém* rozebírá některé starší, ale zejména současné buržoazní koncepce (Hillovu, Königovu aj.) a formuluje základní úlohy marxistické sociologie při studiu problematiky socialistické rodiny. Studium manželství a rodinných vztahů (obdobně jako analýza vztahů v téměř všech malých sociálních skupinách) — má přirozeně kromě sociologického aspektu i řadu aspektů jiných (etnografický, ekonomický, psychologický, právní, pedagogický, lékařský atd.).

Lze proto pokládat za teoreticky důležitý a prakticky užitečný pokus Charčevův vymezit speciálně sociologické aspekty studia rodiny a manželských vztahů.

Leningradský sborník, ačkoliv většinou znovu především upozorňuje na určité problémy, aniž je v dostatečné míře řeší (takový cíl ovšem nemůže splnit poměrně nevelká knížka), je jistě jedním ze sympatických momentů v rozsáhlém proudu současné marxistické teorie, který je charakterizován snahou přejít od proklamací a opakování základních tézí k přesnému vymezení a specifikaci problematiky a k jejímu všestrannému řešení na základě rozsáhlého studia. Jenom tato cesta může být společností prospěšná a teoreticky závažná. M. Petrusek

PSYCHOLÓGIA A SÚČASNOSŤ

Psychológia sa dnes stáva vedným odborom, pred ktorým stoja najvážnejšie úlohy výskumu postavenia a rozvoja človeka v dnešnej priemyselnej civilizácii. Napriek automatizácii výrobných procesov, používania kybernetických zariadení, moderných strojov, človek ostáva centrálnym faktorom pri cieľavedomom rozvíjaní hos-

podárskeho a kultúrneho života našej spoločnosti. Výskum jeho psychiky vzhľadom na potrebné zvyšovanie jeho zodpovednosti a dôležitosti sa stáva poprednou vedeckou úlohou, ktorá zaraďuje psychológiu k čelným vedným odborom súčasnosti, no najmä budúcnosti.

Autori sborníka *Psychológia a niektoré*

otázky súčasnosti¹ si postavili za úlohu osvetliť práve túto stránku: ukázať našej verejnosti, aký význam má psychológia pre riešenie aktuálnych problémov nášho života, ako môže pomôcť odstrániť mnohé nedostatky, zlepšiť postavenie človeka vo výrobnom procese, umožniť všestranný rozvoj jeho osobnosti atď.

Túto otázku v celej šírke nastoluje prvý článok *Poznanie psychiky ľudí — významný činiteľ nášho napredovania* od D. Kováča.

Veľmi zaujímavá je aj úvaha M. Strížena o prispievaní psychológie k riešeniu problémov človeka — stroj vo výrobnom procese. Autor informuje o otázkach inžinierskej psychológie, ktorá rieši problém prispôbovania strojov psychofyziologickým možnostiam človeka. Podiel, aký môže mať psychológia pri výskume možností zvyšovania produktivity práce, osvetľuje vo svojom príspevku názorne a presvedčivo J. Daniel. Veľmi závažnou otázkou, ktorej práve socialistické zriadenie musí venovať pozornosť, je otázka bezpečnosti práce. Ako psychológia môže prispieť k jej riešeniu, veľmi výstižne osvetľuje článok I. Pikalu. Závažnou sa dnes stáva aj otázka výchovy mládeže k povolaniu a jeho voľba. Ide o veľmi zložitú otázku, ktorú aspoň v hlavných črtách rieši vo svojom príspevku O. Blaškovič. Spomínaný článok je akýmsi prechodom medzi skupinou statí, v ktorých sa demonštruje význam psychológie pre hospodársky život a ďalšou skupinou, kde sa rozvíja aplikácia psychológie do výchovnej a sociálnej oblasti.

M. Soudková píše o podiele rodinnej výchovy vo formovaní všestranne rozvinatej osobnosti. Názorne poukazuje, akú významnú úlohu môže zohrať práve psychologický výskum na tomto úseku. V článku A. Uheríka sa v kritických postrechoch

podáva psychologický prístup ku tvorivej činnosti, ktorá je nepochybne jedným z rozhodujúcich činiteľov ďalšieho napredovania v podmienkach soc. spoločnosti. Oblasť života ľudských jedincov, ku ktorej sa u nás výskum dostal iba v malom rozsahu, t. j. manželský a rodinný život, rozoberá z psychologického hľadiska D. Kováč. Na základe analýzy doterajších poznatkov autor píše aj o charaktere manželstva a rodiny za komunizmu.

Jedným zo základných predpokladov rozvoja socialistického človeka je starostlivosť o jeho telesné a duševné zdravie. Tejto tematicky tretej časti zborníka sú venované 3 články. St. Dornič vyzdvihuje a zdôrazňuje uplatňovanie zásad duševnej hygieny, proti ktorým sa pri dnešnom štýle života veľmi často prehršujeme. Zaujímavý a podnetný je príspevok I. Šípoša o možnostiach využitia psychologických poznatkov pri riešení osobných i spoločenských problémov ľudí v starobe. Konečne v článku O. Kondáša sa čitateľ môže dozvedieť o úspechoch v prenikaní psychologických prístupov na pôdu kliniky, ako aj o potrebe a možnostiach ďalšieho rozvoja psychologickej práce na úseku nášho zdravotníctva.

Viac-menej tematicky ojedinelým je príspevok M. Jurču *Širšie a účinnejšie uplatňovať psychológiu v každodennom živote ľudí*. Autor kriticky, avšak plne odôvodnene vyberá príklad za príkladom z rôznych oblastí nášho života, aby presvedčil, že znalosť poznatkov vedeckej psychológie je nutnou podmienkou pre ozajstné poľudštenie nášho života.

Snaha pracovníkov Psychologického laboratória SAV propagovať psychologické prístupy do rôznych stránok nášho života je nepochybne progresívny a zásluhný čin. Škoda, že niektoré ďalšie oblasti (napr. výchovno-vzdelávací proces), kde psychológia má široké pole pôsobenia, sú v zborníku zastúpené iba okrajovo.

¹ *Psychológia a niektoré otázky súčasnosti*. Bratislava, Vyd. SAV 1962, 118 s.